

ИЗВЕШТАЈ

О ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

мр Сање Ранковић

Вокални дијалекти динарских Срба у Војводини

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације мр Сање Ранковић *Вокални дијалекти динарских Срба у Војводини* на састанку одржаном 10. јула 2012. године предложила је и том приликом усвојила извештај којим се позитивно оцењује дисертација мр Сање Ранковић, професора традиционалног певања у МШ „Мокрањац“ у Београду. Извештај комисије садржи уводно образложење, биографске податке о кандидату, анализу докторске тезе, теме за дискусију и критички осврт на дисертацију, доприносе и завршну оцену дисертације. У прилогу је дат списак објављених радова кандидата.

УВОДНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Мр Сања Ранковић је пријавила докторску тезу *Вокални дијалекти динарских Срба у Војводини* 24. марта 2008. године. Тезу је одобрио Сенат Универзитета уметности 17. новембра 2008. За ментора је именован, на предлог кандидата, др Мирјана Закић. НУН веће ФМУ је на седници одржаној 16. маја 2012. године донело одлуку да се образује Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације мр Сања Ранковић у саставу: др Мирјана Закић, доцент на ФМУ (ментор), др Сања Радиновић, доцент на ФМУ, др Селена Ракочевић, доцент на ФМУ у Београду, др Александра Павићевић, етнолог-антрополог, виши научни сарадник у Етнографском институту САНУ и др Жарко Требјешанин, психолог, редовни професор на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију.

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Сања Ранковић рођ. Станковић рођена је 05. 07. 1969. године у Алексинцу. Завршила је основну школу „Димитрије Драговић“ у Сокобањи као ученик генерације. Своје школовање је наставила у музичкој школи „Станковић“ у Београду, коју је такође завршила као ученик генерације. Дипломирала је 1994. године на Одсеку за етномузикологију Факултета музичке уметности у Београду са

просечном оценом 9,45 и оценом 10 за дипломски рад *Индивидуално и колективно у орској и вокалној традицији жена у Гори*, под менторством др Драгослава Девића и др Оливере Васић. Магистрирала је на истом одсеку 2001. године са темом *Инструментална и орска традиција сокобањског краја у светлу узајамних утицаја и прожимања*, под менторством др Димитрија Големовића и др Оливере Васић.

Након студија своје професионално ангажовање усмерила је на учење традиционалног певања на практичном и педагошком нивоу. Интензивно се бавила извођењем српских традиционалних песама и једна је од оснивача женске певачке групе МОБА, 1993. године. Као чланица певачке групе „Моба“ изводи(ла) је српску традиционалну музику на бројним концертима у земљи и иностранству (Русија, Грчка, Немачка, Француска итд).

Прво радно искуство стакла је у националном Ансамблу КОЛО где је радила као етномузиколог (од 1994-1998). Интензивно се бавила и педагошким радом у подучавању народном певању, те је учествовала у изради наставног плана и програма за традиционално певање на Одсеку за српско традиционално певање и свирање чије је оснивање покренуло Министарство за просвету Републике Србије. Школске 1995/1996 основала је први Одсек за традиционалну музику у МШ „Мокрањац“ на коме се изучавају вештине народног музицирања. Од тада до данас руководи радом Одсека и ради као професор традиционалног певања (од 1995-1998 у својству хонорарног сарадника, а од 1998 као стално запослени професор). Са својим ученицима је остварила запажене наступе у Јапану, Паризу, Загребу, Скопљу, Швајцарској, Кипру, Мађарској, Русији итд. Два пута је била аутор концерата традиционалне музике (у извођењу својих ученика) у оквиру БЕМУС-а (2007. и 2010. године).

Традиционално певању подучава и студенте Одсека за етномузикологију ФМУ од 1998. год на коме сарађује у својству хонорарног сарадника. Са студентима је такође припремала бројне концерте и мање наступе у земљи и иностранству (Аустрија, Грчка и Мађарска). У току 2012. године ученице из њене класе Јелена Анђелковић и Христина Панић, као и студенткиња (Маја Стојановић) освојиле су две прве и једну другу награду на такмичењу „Оптинско пролеће“ у руском граду Козелску.

Стални је хонорарни сарадник Националног ансамбла „КОЛО“ од 2003. године, у коме ради на подучавању традиционалног певања. Поред концертне активности са извођачима ансамбла „КОЛО“, аутор је два целовечерња музичко-сценска приказа која су изведена на сцени „Раша Павловић“ Народног позоришта у Београду („Слике из народног живота“ и „Сведочанства са Косова и Метохије“). Вишегодишњи је сарадник КУД-а „Станко Пауновић“ у Панчеву, где такође подучава традиционално певање.

Одржала је бројна предавања и семинаре народног певања у земљи и иностранству (Швајцарска, Немачка, Француска, Македонија, Мађарска, Аустрија итд). Посебно су била запажена њена предавања и семинари на Одсеку за традиционалну музику и игру ДУМБЦ „Илија Николовски-Луј“ у Скопљу и музичкој школи „Хектор Берлиоз“ у Паризу. Остварила је сарадњу и са Одсеком за етномузикологију Академије „Франц Лист“ у Будимпешти где је одржала предавање (2011) и припремила концерт својих студената и ученика. Скоро две

деценије ради као предавач традиционалног певања при Центру за проучавање народних игара и песама Србије Националног ансамбла „КОЛО“.

Научно-истраживачки рад је усмерила на проучавање вокалне праксе у Војводини, централној Србији (Доња Јасеница и Белица), источној Србији (околина Сокобање, Неготина, Бора и Мајданпека) и јужној Србији (околина Враћа и Владичиног Хана), Косову и Метогији (Призренска Гора, Средска), Босни (области Лијевча Поље, Жупа и Поткозарје) и Херцеговини (околина Требиња, Билеће, Гацка и Невесиња). Сарађује на етномузиколошким пројектима Матице српске из Новог Сада и Катедре за етномузикологију ФМУ у Београду.

Добитник је награде за успешан једногодишњи (2001) и вишегодишњи (2006) педагошки рад Удружења музичких и балетских педагога Србије. Као извођач учествовала је у снимању 6 аудио издања, а исто толико је и припремила са другим групама (певачким саставом Националног ансамбла „КОЛО“, извођачима МШ „Мокрањац“ из Београда, певачком групом „Студенац“ из Крагујевца и певачким групама КУД-а „Станко Пауновић“ из Панчева).

Активан је члан управног одбора Српског етномузиколошког друштва и аутор неколико концерата традиционалне музике у организацији овог удружења. Теме њеног етномузиколошког интересовања су из области апликативне етномузикологије, као и проблематика везана за вокалну праксу.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мр Сање Ранковић *Вокални дијалекти динарских Срба у Војводини* написана је на 362 страна фонтом Times New Roman 12, са проредом 1,15, а садржи и 288 нотних записа песама са текстовима на 303 стране. Структура докторске дисертације је следећа:

- *Увод* (стр. 1-7)
- *Динарци у културним ареалима Балкана и њихово насељавање Војводине* (стр. 8-28)
- *Стил, дијалекат, традиција* (стр. 29-60)
- *Вокални дијалекти као кодиране структуре* (стр. 61-70)
- *Методолошки оквир анализе вокалних дијалеката* (стр. 71-95)
- *Црногорски вокални дијалекат* (стр. 96-122)
- *Херцеговачки вокални дијалекат* (стр. 123-154)
- *Купрешки вокални дијалекат* (стр. 155-172)

- *Крајишки вокални дијалекат* (стр. 173-217)
- *Вокални дијалекат Далматинске Загоре* (стр. 218-244)
- *Лички вокални дијалекат* (стр. 245-263)
- *Банијски вокални дијалекат* (стр. 264-285)
- *Кордунашки вокални дијалекат* (стр. 286-310)
- *Компарација вокалних дијалеката* (стр. 311-325)
- *Завршна разматрања: „И тамо и овде“ – музика и идентитет* (стр. 326-342)

У Уводном делу кандидаткиња излаже основну мотивацију за бављење овом проблематиком, која је у контексту њених вишегодишњих теренских истраживања певачког наслеђа досељеника из делова западног Балкана, који су највећим делом током 20. века населили Војводину, природно резултирала потребом за спознајом овог вокалног тоталитета и маркирањем сличности и разлика у њиховом музичком изражавању. Теренска истраживања ове традиције Сања Ранковић је започела 1993., а континуирани готово дводеценијски теренски рад укључио је и методу поновљених интервјуа, у циљу обухватније информације о извођачкој пракси, као и евалуације самих носилаца музичке праксе.

У Првом поглављу под називом „Динарци у културним ареалима Балкана и њихово насељавање Војводине“ поступно и аргументовано Сања Ранковић образлаже употребу термина *Динарци*, који кључно одређује и заокружује један од базичних оригиналних циљева ове докторске дисертације – успостављање динарског вокалног система. Полазећи од историјског трасирања појма динарска раса у оквиру антрополошких теорија расе прве половине 20. века, кандидаткиња се базично ослања на тзв. психичке типове антропогеографа Јована Цвијића, типолошке основе карактерологије јужнословенских народа Владимира Дворниковића, концепт хрватских културних матрица Динка Томашевића и дефинисање подручја традицијских култура Балкана Милована Гавације, те концептуализује појам Динарци. Овај појам је, дакле коришћен „да у географском и културном смислу означи српско становништво из планинских – динарских предела Хрватске, Босне, Херцеговине и Црне Горе [потребно је и на овом месту прецизно реферирати на западне географске пределе] који је у више наврата, а посебно током 20. века, населило Војводину“ (16). Без обзира на деликатност и проблематичност антропогеографских класификација које стереотипизују колективне идентитете одређених етничких заједница, кандидаткиња успоставља чврсто почетно становиште о постојању јединственог културног идиома који повезује поједине планинске крајеве Балкана.

Ослањајући се на богату етнографску литературу о досељавању Динараца у Војводини током 20. века, Сања Ранковић живо и са надахнућем реконструише историјске фазе миграцијских кретања и бројне тешкоће кроз које су динарски горшаци пролазили прилагођавајући се животу у равници. Континуирано досељавање динарског становништва од Другог светског рата до данас и непрекидни контакти са матичним подручјима погодвали су очувању многих елемената материјалне и духовне културе из завичаја, а новије политичке околности појачале су потребу за очувањем националног идентитета кроз неговање музичке праксе родног краја.

Успостављајући теоретско-појмовни корпус који је неопходан за одређивање и аргументовање дистинктивних музичких, односно вокалних система у динарском мозаику, кандидаткиња у Другом поглављу образлаже три основна појма који функционишу као носиоци методолошке конструкције ове докторске студије – појам стила, дијалекта и традиције. У контексту позивања на више релевантних тумачења музичког стила (почев од пионирских поставки Гвида Адлера, преко утицајних семиотичко-структуралистичких поимања Ера Тарастаја, све до географског уоквиривања појма америчког етномузиколога Стефана Блума), кандидаткиња се опредељује за трихотомни концепт музичког стила Леонарда Мејера, са поделом на интраопус (дело), идиом (индивидуални избор) и дијалекат (скуп правила). Научни конструкт стила је, дакле, у овом раду дефинисан као „варијантно понављање образаца, односно продукт музичког понашања које је резултат низа избора направљених у оквиру одређене групе ограничења“ (41). Трасирајући појам музичких дијалеката у етномузикологији, а ослањајући се на искуства лингвистичке географије, односно модерне дијалектологије, кандидаткиња концептуализује вокални дијалекат као „основне одлике певачке праксе одређене географске области и правила по којима се она усваја и преноси“ (41). Концепт традиције, сагледаван кроз социолошку, антрополошку и етномузиколошку визуру, реферира у овом раду на „културни садржај праксе динарских Срба који се преноси усменим путем, односно на континуитет неке културне појаве (њену процесуалност)“. (55) У том смислу, традиционална музика динарских Срба посматра се као „део музичког културног наслеђа пренетог из матице и све оно што је на његовим основама створено у динамичном процесу преношења вокалне праксе у одређеним контекстима“. (60)

У трећем поглављу вокални дијалекти се тумаче као уређени системи или кодиране структуре, а димензија музике – кроз процес комуникације и систем значења у парадигматским и синтагматским оквирима. Методолошка поставка Сање Ранковић произилази из генералних лингвистичких и структурално-семиотичких постулата, са конкретнијим усмерењем на концепт Ф. де Сосира.

Утврђен методолошки оквир анализе вокалних дијалеката образложен је у четвртном поглављу. Први ниво анализе је структуралистички постављен и подразумева научну екпликацију и етноекпликацију, као емско тумачење традиционалне музике и конкретних вокалних форми. Поетски кôд се разматра са аспекта различитих садржаја и њихове жанровске опредељености,

версификационог нивоа и позиционирања типичних унутрашњих структурних јединица. Музички код се успоставља кроз сагледавање форме, амбитуса, сазвука, каденци, украшавања и инваријантних мелодијских модела. У оквиру поетске и музичке анализе разматрају се парадигматске и синтагматске јединице базирани на моделу бинарних опозиција Романа Јакобсона. Појединачни сегменти разматрања поткрепљени су адекватним подацима из литературе који реферирају на музичке карактеристике матичног подручја, а тако успостављеним компаративним дијахроничким приступом омогућује се и прецизније тумачење динарских музичких форми у Војводини. Наредни ниво одражава интертекстуални приступ, којим се испитује корелативност музичког и ванмузичких система, а тиме и расветљавају семантички оквири ових вокалних форми. Сагледавање односа текста и контекста, односно музике и друштвеног окружења у историјском следу указује на промену функције ових песама – од некадашње доминантно обредне до забавне у новим просторним и временским условима. У овим новијим функцијама, песме постају превасходно естетске категорије са изразитим емотивним значењем који исходи из индексичке везе експресије и објекта – родног краја.

Таква структурална и семантичка методолошка окосница примењена је у анализи и идентификацији појединачних вокалних дијалеката динарских Срба у Војводини (од петог до дванаестог поглавља рада). Вокални дијалекти су класификовани према зони њиховог матичног ареала, почев од јужних црногорских простора, преко Херцеговине, Босне и Далмације, до Лике, Баније и Кордуна. Примењена картографска метода је узорна и веома помаже у визуелном перципирању не само миграционих кретања и локално-географској егзистенцији динарских дијалеката у Војводини, већ и у предочавању виртуелних простора или како то Сања Ранковић формулише, позивајући се на Милана Суботића, „менталне картографије“ матичног простора динарских вокалних дијалеката. Приложене карте представљају непосредан доказ који има важну улогу у аргументацијском фондусу рада, а који сведочи о порозности географско-регионалних граница и честом непоклапању административно-географских одредница и колективних, етноекспликаторних одређења регионалних просторних целина. Илустрације сваког дијалекта класификоване су према функционалном, тематском и музичком пинципу. Звучни записи прикупљени при теренској опсервацији представљају узорак од преко 600 напева, који је за потребе ове студије сведен на 288 (укључујући и примере из литературе).

Компаративно сагледавање динарских вокалних дијалеката у тринаестом поглављу рада потврдило је постојање степена сродности вокалних дијалеката на целовитом динарском простору, што и оправдава именовање овог вокалног корпуса као динарског вокалног система. Указало је, такође, на већи степен сродности географски додирних (блиских) музичких дијалеката у матичном територијалном окружењу.

Кроз четрнаесто поглавље, које уједно представља и *Завршна разматрања*, објашњава се значење динарских вокалних дијалеката у савременој друштвеној датости. Перформативност музике која конструише, али и исказује

субкултурни идентитет у мултикултуралном контексту Војводине, сагледава се, сходно аналитичком моделу етнолога Младене Преших, кроз: индивидуални и колективни идентитет, вишеструке идентитете и институције које га граде, релацију идентитета кроз емоције и меморију и постављање граница и односа према другима. Сања Ранковић закључује: „Перформативност традиционалне музике омогућава њену важну улогу у конструкцији и испољавању националне и супкултурне идентификације. Апстрактност музике, али и њене јаке културне, когнитивне и емоционалне асоцијације, доприносе посебној улози у 'замисљајућим конструкцијама'. Она је симболизација одређеног идентитета, а уједно га и ствара, јер крајња функција јесте да у емотивном смислу ојача сопство сваког појединца/групе и помогне му/јој да опстане и дефинише властито биће у друштву у коме живи.“ (342)

Избор литературе чини преко 200 јединица на српском, енглеском и руском језику из области кључних за предмет истраживања и примењени интердисциплинарни приступ: музикологије, етнологије, антропологије, социологије, лингвистике, семиотике, психологије, филозофије.

ТЕМЕ ЗА ДИСКУСИЈУ И КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ДИСЕРТАЦИЈУ

Докторска дисертација мр Сање Ранковић *Вокални дијалекти динарских Срба у Војводини* отвара бројна питања и теме за расправу о етномузикологији. Комисија ће у реферату поставити извесна општа критичка питања за дискусију, док ће током јавне одбране бити изречена појединачна питања, коментари и примедбе.

Питања:

1. Како тумачите очуваност и хетерогеност вокалних жанрова као контекстуално условљених категорија у преовлађујућем и доминантном сценском контексту њиховог извођења у Војводини? Да ли је очуваности појединих жанрова, као што су успаванке или лелекање, допринела њихов специфичан поетско-звучни квалитет? Другим речима, како успостављате релације између вокалних жанрова који налазе непосредну примену у савременом контексту, било да је реч о свадби или концерту или јавном сценском наступу, и реконструисаних певачких форми које опстају у сферама музичког памћења?
2. Да ли је и како могуће успоставити и генерализовати релације између одређених функционално условљених вокалних жанрова и специфичних вокалних форми као што су лички ојкан, грокталица или ганга?
3. Ако је дијалекат део стилског израза, односно ако појам стила представља категорију хијерархијски надређену појму дијалекта, како то поставља Мејер, како онда тачно дефинишете појам стила динарског вокалног израза?

4. Приликом успостављања релационих односа у трихотомној теоретској поставци стил-дијалекат-традиција, да ли је битан редослед успостављања ових појмова?
5. Да ли се може говорити о могућим регионалним одредницама музичких стилова динарског простора? Из којих разлога се приликом експликације појединачних динарских дијалеката, као ни у завршним разматрањима студије, не успоставља и експлицира појам стила у вези са динарским вокалним системом?
6. Зашто се појам стила поистовећује са старијим и новијим начинима певања како је то учињено у компаративном сагледавању парадигматских одлика динарских вокалних дијалеката (323)?
7. Објасните природу односа и начине приказивања (музичких) идентитета и (музичких, вокалних) дијалеката динарских Срба у Војводини.

ДОПРИНОСИ:

1. Докторска дисертација мр Сање Ранковић је прва етномузиколошка студија која синтетизује, анализира и компаративно разматра вокалне дијалекте динарских Срба у Војводини.
2. Концептуализација и разматрање односа стил - дијалекат - традиција (традиционална музика) чини ову студију иновативном у српској етномузиколошкој науци.
3. Комплексност изабране теме, њени историјски, социолошки и културолошки аспекти, упутили су ауторку у правцу спровођења сложене етно-антрополошке анализе, у којој се, као кључна питања издвајају и намећу питања идентитета и питања традиције. Ове две, традиционално етнологске теме, доживеле су својеврсну реактуелизацију у домаћој хуманистици током последњих двадесетак година. Локалне друштвено-политичко-економске промене, као и глобална, цивилизацијска превирања која су интензивирани током овог периода, проузроковали су потребу за редефинисањем и деконструисањем ових појмова. Ови постмодерни интелектуалистички трендови оправдано позивају на аутореклексивност и на реинтерпретацију значајног дела историографске грађе, на којој у великој мери почивају и знања из области хуманистике. Међутим, инсистирајући на хетерогености културне стварности они су истовремено довели до релативизације основних претпоставки тог знања, као и до апстраховања субјекта, тј. главних актера и креатора културе. Коначно одустајање од трагања за универзалностима у људској култури, с једне стране, те инсистирање на култури као надређеном конструкту, с друге, чини се да је довело до резултата умногоне супротним жељеном: уместо гласа појединца ослобођеног *колективног одређења* дошло је до заглушујуће буке мноштва, чије је биће у потпуности несазнатљиво услед *свемогућег дејства исконструисаног културног обрасца*. Због извесног ћорсокака постмодерних приступа, допринос ове студије је у и томе што своје резултате базира на конкретним и непосредованим истраживањима *других*, односно на класично

- конципираном теренском проучавању, те управо враћа глас појединцима откривајући везу између микро и макро универзума у чијем садејству се свакодневно креира културна стварност.
4. Мр Сања Ранковић, током излагања резултата својих анализа, доследно и успешно, мада истовремено и опрезно, излази из оквира уске музиколошке анализе посматрајући музику као одраз идентитета групе и појединаца, али и као средство идентитетских пракси. Паралеле које кандидаткиња прави између језика, тоталитета друштвеног живота проучаваних група и музике, потврђују истовремено и креативну и рефлексивну моћ музике. Тиме њени извођачи, као и шира заједница која се на овај или онај начин непрестано одређује у односу на специфични музички идентитет активно учествују у обликовању садржаја и вредности сопствене музичке традиције и традиције уопште.
 5. Опсервације и закључци студије мр Сање Ранковић утемељене су и у изванредном познавању и употреби обимне етнографске грађе, старијих историјских и етнолошких студија, као и у критичком коришћењу савремених антрополошких теорија о идентитету, етницитету и традицији.
 6. Мултидисциплинарни приступ теми истраживања, те потреба да се она не посматра изоловано већ као *тотална друштвена чињеница* чини да методолошки и садржајно, докторска дисертација мр Сање Ранковић постане изазов за будуће истраживаче.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Мр Сања Ранковић је у докторској дисертацији *Вокални дијалекти динарских Срба у Војводини* остварила темељан и разрађен етномузиколошки рад којим је испољила и потврдила професионалну и научну компетентност у домену етномузикологије. Кандидаткиња је докторским радом показала изузетне способности емпиријског, аналитичког и синтетичког проучавања традиционалне музике, као и способност јасног, рационалног и транспарентног презентовања научних резултата.

Комисија оцењује докторску дисертацију мр Сање Ранковић као научно изузетно вредан и методолошки конзистентан истраживачко емпиријски и етномузиколошки значајан подухват и остварење.

Комисија:

др Мирјана Закић, доцент на ФМУ (ментор),

др Сања Радиновић, доцент на ФМУ,

др Селена Ракочевић, доцент на ФМУ у Београду,

др Александра Павићевић, етнолог-антрополог, виши научни сарадник у
Етнографском институту САНУ и

др Жарко Требјешанин, психолог, редовни професор на Факултету за специјалну
едукацију и рехабилитацију

Библиографија:

СТАНКОВИЋ Сања, „Облици тужења у селу Горањане код Бора“, *Развитак бр. 2* за фебруар – март 1990, Зајечар, 1990.

„Igra paun i šareno kolo u Jasenici“, *Zbornik radova VII SNIRS*, Mladi istraživači na univerzitetu u Beogradu., Beograd, 1992, 37-42.

Индивидуално и колективно у орској и вокалној традицији жена у Гори, (дипломски рад), ФМУ, Београд, 1993.

„Основне музичко-играчке карактеристике Горе“, *Шарпланинске жупе Гора, Опље и Средска (антропозеографско-етнолошке, демографске, социолошке и културолошке карактеристике)*, књ 40/II посебна издања, Географски институт „Јован Цвијић“, САНУ, Београд, 1995, 202-213.

„Орска и музичка традиција жена у призренској Гори“, *Народне игре Србије (грађа)*, св. 9, *Народне игре у Призрену, Метохији, Подгору, Гори и Рашкој*, Центар за проучавање народних игара Србије, ФМУ, Београд, 111 – 126.

„Народне игре у Бањи“, *Народне игре у Бањи, Заглавку, Лужници. и области Висок (грађа)*, св 10, Центар за проучавање народних игара Србије, ФМУ Београд, 1996, 5 – 46.

„Промене у играчком наслеђу Горе и Средске“ (рад у рукопису), рад је изложен у оквиру симпозијума на „Мокрањчевим данима“ у Неготину 1997.

РАНКОВИЋ Сања, *Инструментална и орска традиција сокобањског краја у светлу узајамних утицаја и прожимања*, магистарски рад, ФМУ, Београд, 2000.

„Прилог оживљавању српског сеоског певања и свирања“, *Pro musica*, број 165, *јануар-фебруар-март*, Удружење музичких уметника Србије, 2001, 32.

„Народне игре у Бањи“, *Влашке игре из Кобишнице и игре сокобањског краја (грађа)*, св. 26, Центар за учење народних игара Србије, ФМУ.

„Српски музички код на вратима Београда“ (приказ концерта), *Фолклор магазин*, ИП „Арт Гтафик“, Београд, 2006., 62.

“*Analysis of Serbian folk songs*”, Symposium on Music Theory and Analysis, held at the Department for Musical Studies (Aristotel University), 29th September 2006, Thessaloniki. Greece.

Вокална традиција Лијевча поља и Поткозарја (народна песма као део културног идентитета), Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“, Лакташи, 2006.

„Основне одлике српске вокалне праксе у Белој Крајини Словенија“, *Историја и мистерија музике, у част Роксанде Пејовић*, уредници: др Ивана Перковић-Радак, др Драгана Стојановић-Новичић, мр Данка Лајић, Музиколошке студије – монографије, св. 2., Катедра за музикологију, ФМУ, Београд, 2006, 225-238.

„Двогласно певање Срба у Невесињу и његовој околини“, Зборник радова, *Дани Владе Милошевића*, ур. Димитрије О. Големовић, Академија Умјетности Бања Лука, Музиколошко друштво Републике српске, Бања Лука, 2007., 41-56.

Основни принципи учења народног певања, Једногласно певање I, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2007.

„Сватовске песме Лијевча Поља и Поткозарја“, *Дани Владе Милошевића*, међународни научни скуп Бања Лука, 10-11 април 2008, зборник радова, ур. др Димитрије О. Големовић, Академија Умјетности Бања Лука, Музиколошко друштво Републике Српске, Бања Лука, 2008., 5-19.

„Шта се чује кроз гору зелену?“ Певачка и свирачка традиција Горње Јасенице, приредила Јелена Јовановић (приказ), *Музикологија*, часопис Музиколошког института САНУ, бр. 8 за 2008. год, главни и одговорни уредник Катарина Томашевић, Београд, 2008, 307-310.

„Са Опленца кликну вила“ – традиционалне песме. Вокални ансамбл Културно-унемтичког друштва “Опленец”, приредила Јелена Јовановић (приказ), *Музикологија*, часопис Музиколошког института САНУ, бр. 8 за 2008. год, главни и одговорни уредник Катарина Томашевић, Београд, 2008, 311-313.

„Истраживање традиционалне вокалне праксе у Белици“, *Етноумље*, бр. 4, пролеће 2008.

The vocal practice of Herzegovian Serbs in Vojvodina as a reflection of cultural identity, *Македонски фолклор*, година XXXV, број 67, Списание на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје, 2009.

“(Re)construction of the Krajina musical identity” The case of the vocal practice of the folklore ensemble Petar Kocic from Celarevo, симпозијум Музиколошког института САНУ “Музичке праксе Балкана: етномузиколошке перспективе” одржан новембра 2011. године у Београду.

